

KOPSAVILKUMS

1. Latvijā un arī lielākajā daļā pasaules valstu pieņemtas spēkā kārtējais Covid-19 infekcijas vilnis, kurš ietekmēs gan Latvijas ekonomisko izaugsmi, gan fiskālo stāvokli šogad. Lai gan Omikron paveida īpatnības un augstais iedzīvotāju vakcinācijas līmenis nodrošina, ka saslimšana visbiežāk ir vieglā formā un valstu, ieskaitot Latvijas, veselības aprūpes sistēmas vismaz pagaidām nav pārslogotas, situācija ir trausla un var strauji mainīties. Ekonomikas ierobežojumi pagaidām nav pārmērīgi apgrūtinājoši un sabremzē ekonomisko izaugsmi mazākā mērā, salīdzinot ar 2020.-2021.gadiem. Tomēr pieaug risks, ka uzņēmumi varētu saskarties ar darbaspēka trūkumu darbinieku masveida saslimšanas dēļ. Pandēmijas rādītāji nenoteiktība joprojām ir augsta un ekonomiskās sekas - grūti paredzamas.
2. Saskaņā ar CSP publicētiem datiem, reālais IKP 2021. gada trešajā ceturksnī, salīdzinot ar 2020. gada trešo ceturksni, pieauga par 5,1% (sezonāli koriģēti dati), bet salīdzinot ar 2021. gada otro ceturksni - pieaugums bija 0,6%. IKP trešā ceturkšņa struktūrā lielākā pozitīvā ietekme ir bijusi investīcijām (6,8%) un mājsaimniecību patēriņam (4,4%). Kopumā 2021. gada trijos ceturkšņos ekonomikas izaugsme sasniedza 5%, tādējādi, pārsniedzot 2019. gada izaugsmes rādītājus šādā pašā periodā par 2 %punktiem.
3. Saskaņā ar CSP datiem, gada inflācija 2021. gadā sasniedza 3,3%. Tomēr inflācijas dinamika bija strauja, jo 2021. gads sākās ar 0,1% deflāciju pirmajā ceturksnī, bet noslēdzās ar 7,1% inflāciju ceturtajā ceturksnī. 2021. gada decembrī, salīdzinot ar 2020.gada decembri, vidējais patēriņa cenu līmenis palielinājās par 7,9%, kas bija straujākais cenu kāpums kopš 2009. gada marta. Novembrī un decembrī cenu pieaugums Latvijā bija trešais lielākais ES¹, lai gan zemāks par Lietuvu un Igauniju.
4. Inflācija ir kļuvusi par vērā ņemamu problēmu, nav pārlicības, ka tuvākajā laikā tai būs tendence samazināties. Uzņēmēju un patērētāju cenu gaidas, nākotnes līgumu cenas enerģijas avotiem, ražotāju cenas u.c. faktori liecina par pretējo. Enerģijas sadārdzināšanās jau pašlaik sāpīgi ietekmē patērētājus, tas varētu izraisīt ievērojamu ekonomikas palēnināšanos, iedzīvotāju pirktspējas un energoietilpīgo ražotāju konkurētspējas kritumu. Valdībai būtu jācenšas izvairīties no cenu pieauguma veicināšanas būvniecības nozarē, kur jau šobrīd inflācijas pieaugums ir nozīmīgs. Iespējams pat atceļot projektus, kā Padome jau aicināja valdību darīt iepriekšējā Monitoringa ziņojumā², ja plānotās izmaksas ir pārāk augstas.
5. Enerģijas cenu augstais līmenis joprojām ir, viens no galvenajiem ekonomiku bremzējošiem un inflāciju izraisošiem faktoriem gan Latvijā, gan lielā daļā pasaules attīstītajās valstīs. Diemžēl energoresursu nākotnes tirgus darījumi norāda, ka enerģijas cenu pieaugums visticamāk ir pastāvīgs un cerības uz energoresursu cenu kritumu tuvākajā nākotnē nav lielas. Valstij būtu jāizstrādā proaktīva politika dzīvošanai ilgstoši augstas enerģijas apstākļos. Ekonomikas politikas mehānismā ir jāietver sociālais un uzņēmumu konkurētspējas aspekts, lai sabiedrības nabadzīgākie slāņi tiktu aizsargāti, bet uzņēmumi vai nozares ar augstu energoietilpību nezaudētu konkurētspēju starptautiskā tirgū. Pēc būtības šodien valsts vienlaicīgi atrodas divās krīzēs – epidemioloģiskā un enerģētiskā, kas prasa valdības rīcību.

1 Eurostat dati: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/14083883/2-07012022-AP-EN.pdf/49039c42-31ea-3513-8307-eece31d6b25a>, skatīts 19/02/2022

2 Pieejams: <https://www.fdp.gov.lv/lv/media/3300/download>, skatīts 19/02/2022

6. Uzņēmējdarbības noskaņojums 2021. gada nogalē raksturojams kā pesimistisks. Konfidences rādītāji samazinājās mazumtirdzniecībā (-1,2%), pakalpojumu sniedzēju noskaņojumā (-0,7%), būvniecībā (-13,3%), un rūpniecībā (-1,7%). Arī patērētāju noskaņojums saglabājas negatīvs (-7,1%), tomēr tas, salīdzinot ar novembri, uzlabojās par 6 %punktiem.
7. Reģistrētā bezdarba līmenis 2021. gada decembrī pieauga par 0,3 %punktiem un, salīdzinot ar novembri, sasniedza 6,7%. Vidēji 2021. gadā reģistrētā bezdarba līmenis bija 7,2%, kas saskan ar piecu gadu vidējo bezdarba rādītāju. Jau no 2021. gada jūlija reģistrētā bezdarba līmenis sācis kristies zem piecu gadu vidējā rādītāja. Turklāt gandrīz visās nozarēs uzņēmēji norāda darbaspēka trūkumu kā darbību ierobežojošu faktoru. Bezdarba gaidas patērētājiem ir pesimistiskas, turpretī nodarbinātības gaidas rūpniecībā un būvniecībā, tieši pretēji, liecina par darbaspēka piesaistes plāniem. Nodarbinātības gaidas ir pesimistiskas pakalpojumu sektorā un svārstīgas mazumtirdzniecības sektorā, kur situācija ir ļoti atkarīga no Covid-19 attīstības un attiecīgiem ierobežojumiem.
8. Kopumā novembrī un arī decembrī turpinājās pozitīva iekasēto nodokļu un VSAOI tendence, kas sākās vēl 2021. gada aprīlī. Novembrī tika iekasēti par 10% vairāk nodokļu un VSAOI nekā gadu atpakaļ attiecīgajā mēnesī, decembrī par 17% vairāk, neskatoties uz Covid plašo izplatību šajos mēnešos. Zināmu lomu, salīdzinoši labajās nodokļu iekasēšanas tendencēs, spēlē arī inflācijas pieaugums.
9. Lai kompensētu stingrās mājāsēdes radušos zaudējumus, valdība decembra vidū ir sākusi izmaksāt grantus apgrozāmajiem līdzekļiem un dīkstāves pabalstus, kas tika apstiprināti jau novembrī. Atbalsta periods uzņēmējiem tika pagarināts līdz februāra beigām, tomēr programma ir salīdzinoši mērķēta – tā satur kritērijus, kuriem uzņēmumiem ir jāatbilst, un ir paredzēta tikai noteiktām nozarēm, kuras visvairāk ietekmēja Covid-19.
10. Valdība janvāra sākumā ir palielinājusi līdzekļu neparedzētiem pasākumiem apjomu par 300 miljoniem, kas tiek izmantots valsts atbalsta pasākumiem un palielinās šī gada budžeta deficītu. Pašlaik koalīcijas partijas ir vienojušās par jauniem atbalsta mehānismiem, kas kompensētu enerģijas cenu pieaugumu, 260 miljonu eiro apmērā. Tas radīs nepieciešamību vēl palielināt līdzekļus neparedzētiem gadījumiem un neizbēgami novedīs pie lielāka budžeta deficīta.
11. Latvijai jau ir viens no lielākajiem inflācijas rādītājiem ES. Budžeta deficīta turpmāka palielināšana stimulēs cenu pieaugumu. Savā ziņā varētu veidoties apburtais loks: nesamērīgs valsts atbalsts, lai mazinātu inflācijas sekas, ved pie straujāka cenu pieauguma.
12. Latvijas Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2022. gadam³ paredz, ka budžeta deficīts šogad būs 4,8% no IKP, kas gada beigās rezultēsies vispārējās valdības parādā 51,7% no IKP. Tomēr jau šobrīd pastāv liela varbūtība, ka šie rādītāji netiks sasniegti Covid-19 izplatības dēļ, kas rada nepieciešamību pēc papildus atbalsta pasākumiem, kas varētu straujāk kāpināt budžeta deficītu un parādu.
13. Valdība šobrīd strādā ļoti grūtos apstākļos un tai ir jārēķinās ar spēcīgu interešu grupu spiedienu sniegt tām atbalstu. Padome aicina valdību izvairīties no vispārīgiem ekonomikas sildīšanas pasākumiem, kam nav ilgtermiņa pozitīvas ietekmes uz ekonomikas potenciālu, kā arī sabalansēt valsts atbalsta nepieciešamību ar fiskālu atbildību.

³ Latvijas vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2022. gadam pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/media/8874/download>, skatīts 20/01/2022

ANALĪZES IZVĒRSUMS

1. Vispārējā situācijas attīstība

Latvijā un arī lielākajā daļā Eiropas un ASV pieņemtas spēkā kārtējais Covid-19 infekcijas vilnis, kurš ietekmēs gan Latvijas ekonomisko izaugsmi, gan fiskālo stāvokli šogad. Latvijas Banka, savās pēdējās decembra prognozēs, ir samazinājusi ekonomiskās izaugsmes tempu līdz 4,2% un palielinājusi inflācijas līmeni līdz 6,1% 2022. gadā⁴. Tomēr Omikron paveida īpatnības un augstais iedzīvotāju vakcinācijas līmenis nodrošina, ka saslimšana visbiežāk ir vieglā formā un valstu, ieskaitot Latvijas, veselības aprūpes sistēmas vismaz pagaidām nav pārslogotas. Līdz ar to, ekonomikas ierobežojumi nav pārmērīgi apgrūtināši un sabremzē ekonomisko izaugsmi mazākā mērā. Tas tikai vēlreiz pierāda, ka valdībai ir jāturpina pasākumu kopums sabiedrības vakcinācijai. Valdība ir pagarinājusi ārkārtējās situācijas termiņu līdz februāra beigām. Epidemiologi prognozē, ka šī Covid viļņa augstākais punkts varētu būt janvāra beigās – februārī.

Enerģijas cenu augstais līmenis joprojām ir viens no galvenajiem ekonomiku bremsējošiem faktoriem gan Latvijā, gan lielā daļā pasaules attīstītajās valstīs. Diemžēl energoresursu nākotnes tirgus darījumi norāda, ka enerģijas cenu pieaugums visticamāk ir pastāvīgs un cerības uz energoresursu cenu kritumu tuvākajā nākotnē nav lielas. Valstij būtu jāizstrādā proaktīva politika dzīvošanai ilgstošas augstas enerģijas apstākļos. Politikas ietvarā ir jāiestrādā sociālais un uzņēmumu konkurētspējas aspekts, lai sabiedrības nabadzīgākie slāņi tiktu aizsargāti, bet uzņēmumi vai nozares ar augstu energoietilpību nezaudētu konkurētspēju starptautiskā tirgū. Pēc būtības, šodien valsts vienlaicīgi atrodas divās krīzēs – epidemioloģiskā un enerģētiskā, kas prasa valdības enerģisku rīcību.

Pasaules banka ir publicējusi Pasaules ekonomisko apskatu⁵, kurā prognozē, ka pēc novērtētās 5,5% globālās ekonomikas izaugsmes 2021. gadā, 2022. gadā izaugsme sabremzēsies līdz 4,1%, bet 2023. gadā līdz 3,2%. Galvenie iemesli lēnākai izaugsmei būs ar Covid-19 infekciju saistītie bremsējošie faktori, samazinātais fiskālais stimuls, un problēmas piegāžu ķēdes darbībā. Lai arī attīstītajās valstīs ekonomiskā izlaide jau būs atgriezusies pirms krīzes līmeņos, situācija trešās pasaules valstīs būs sliktāka zemākas vakcinācijas līmeņa un mazāka fiskālā un monetārā stimula dēļ. Pieaugošā inflācija arī palielina ekonomiskās izaugsmes nenoteiktību, jo radīs nepieciešamību attīstītajām valstīm palielināt procentu likmes, kas mazina kapitāla pieejamību trešās pasaules valstīm, un sabremzē ekonomisko attīstību arī attīstītajās valstīs.

2. Makroekonomiskās vides novērtējums

2.1. Konjunktūras rādītāji

Uzņēmējdarbības noskaņojums 2021. gada nogalē raksturojams kā pesimistisks, lai gan ir atsevišķi konfidences indeksa kāpumi, kas gan nenoved līdz pozitīviem rādītājiem.

CSP publicētie konjunktūras dati nozaru griezumā liecina, ka decembrī konfidences rādītājs mazumtirdzniecībā bija negatīvs (-1,2%), noskaņojuma rādītāji bija negatīvi gandrīz visās mazumtirdzniecības apakšnozarēs. Tomēr salīdzinot ar novembri, šis rādītājs uzlabojies par 2,8 %punktiem. Pakalpojumu sniedzēju noskaņojums bija nedaudz uzlabojies, salīdzinot ar novembri (+1,8 %punkti), tomēr konfidences vērtība negatīva -0,7%. Savukārt Būvniecībā noskaņojums ir negatīvs (-13,3%) un mēneša laikā tas ir pasliktinājies par 0,7 %punktiem.

⁴ <https://www.bank.lv/lb-publikacijas/zinas-un-raksti/latvijas-bankas-informacija-presei/12771-latvijas-banka-parskata-makroekonomiskas-prognozes>, skatīts 18/01/2022

⁵ Pieejams: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/36519/9781464817601.pdf>, skatīts 18/01/2022

Būvnieki noskaņojuma pasliktināšanos saista ar būvdarbu pasūtījumu līmeņa pazemināšanos, kā arī pesimistiskām noskaņām sakarā ar gaidāmo nodarbinātības attīstību.

Rūpniecībā konfidences rādītājs decembrī bija -1,7%, salīdzinājumā ar novembri, pieaugums par 0,2 %punktiem. Pieaugumu ietekmēja uzņēmumu vadītāju nedaudz pozitīvākas prognozes sava uzņēmuma gaidāmajai ražošanas aktivitātei nākamajos trīs mēnešos. Arī patērētāju noskaņojums saglabājas negatīvs (-7,1%), tomēr tas salīdzinot ar novembri uzlabojās par 6 %punktiem.

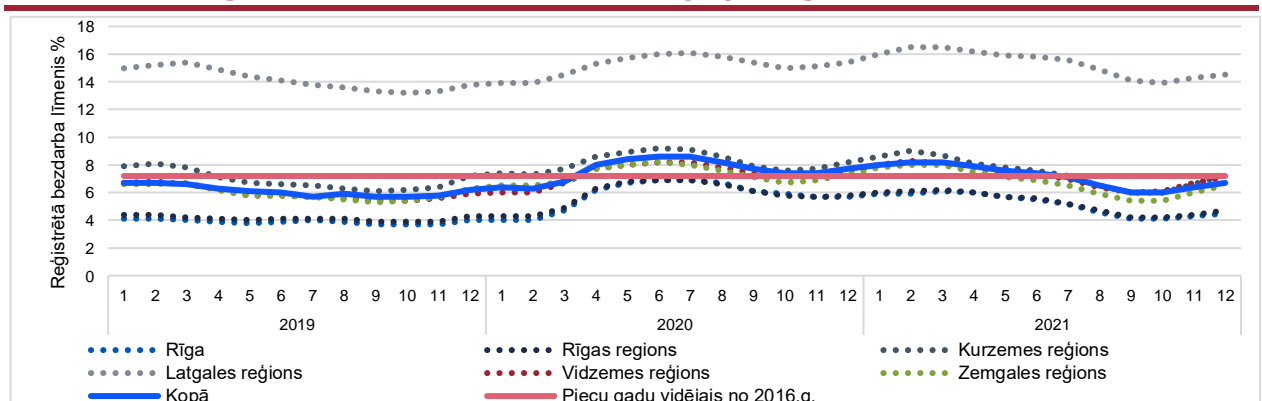
2.2. IKP attīstība

Saskaņā ar CSP publicētiem datiem, reālais IKP 2021. gada trešajā ceturksnī bija 7,042 mljrd. eiro. Salīdzinot ar 2020. gada trešo ceturksni, IKP pieauga par 5,1% (sezonāli koriģēti dati), bet salīdzinot ar 2021. gada otro ceturksni - pieaugums bija 0,6%. IKP trešā ceturkšņa struktūrā lielākā pozitīvā ietekme ir bijusi investīcijām (6,8%) un mājsaimniecību patēriņam (4,4%). Kopumā, 2021. gada trijos ceturkšņos ekonomikas izaugsme sasniedza 5%, tādējādi, pārsniedzot 2019. gada izaugsmes rādītājus šādā pašā periodā par 2 %punktiem. Tomēr attīstība joprojām ir nenoturīga un ekonomika ievainojama sakarā ar Covid-19 jauniem uzliesmojumiem. 2021. gada trešajā ceturksnī sāka iezīmēties atsevišķas makroekonomikas nesabalansētības pazīmes: turpināja pieaugt patēriņa cenas, kā arī pasliktinājās ārējās tirdzniecības bilance (-12,4% pret IKP), darba tirgus nesabalansētības ietekmē, darba samaksa turpināja pieaugt straujāk par produktivitāti. Inflācijas pieaugumā lielākā ietekme bija enerģijas un degvielas cenu straujam kāpumam, kas aukstuma sezonā sācis negatīvi ietekmēt mājsaimniecību patēriņu, kā arī radīt papildus spiedienu uz sociālā budžeta izdevumiem.

2.3. Situācija darba tirgū

Reģistrētā bezdarba līmenis, saskaņā ar NVA datiem, 2021. gada decembrī, salīdzinot ar novembri, pieauga par 0,3 %punktiem un sasniedza 6,7%. Vidēji 2021. gadā reģistrētā bezdarba līmenis bija 7,2%, kas saskan ar piecu gadu vidējo bezdarba rādītāju. Jau no 2021. gada jūlija reģistrētā bezdarba līmenis sācis kristies zem piecu gadu vidējā rādītāja, skat.2.1. attēlu, tomēr situācija reģionos ir atšķirīga un augstā nodarbinātība Rīgas reģionā kontrastē ar ilgstošu augstu bezdarbu Latgalē.

2.1. attēls Reģistrētā bezdarba līmenis Latvija pa reģioniem

Avots: NVA un FDP aprēķini

Gandrīz visās nozarēs uzņēmēji norāda uz darbaspēka trūkumu kā darbību ierobežojošu faktoru. 2021. gada trešajā ceturksnī uz darbinieku pieejamības trūkumu norādīja ap 25%

darba devēju rūpniecības un būvniecības nozarēs un ap 15% pakalpojumu un tirdzniecības nozarēs.

Darbspēka pieejamības ierobežojumi rada spiedienu uz algu pieaugumu, kas nav saistīts ar produktivitātes pieaugumu. Vidējā darba samaksa 2021. gada trešajā ceturksnī sasniedza 1280 eiro (bruto). Salīdzinot ar 2020. gada trešo ceturksni, tā pieauga par 10,4%, līdzīgs pieaugums fiksēts arī 2021. gada otrajā ceturksnī. Sabiedriskā sektorā darba samaksas pieaugums bija 10,9%, bet privātā 10,4%. Vidējā darba samaksa sabiedriskā un privātā sektorā bija praktiski izlīdzinājusies sasniedzot vien 7 eiro starpību. Tomēr kopumā darba tirgū ir notikušas strukturālas pārmaiņas, kas saistītas ar darba samaksas pieaugumu augstāku darba algu segmentā un ar mazāk apmaksāto strādājošo "pāriešanu" uz nozarēm, kur darba samaksa ir augstāka.

Neskatoties uz uzņēmēju satraukumu par cilvēkresursu pieejamību darba tirgū, 2021. gadam noslēdzoties, patērētāju bezdarba gaidas bija diezgan pesimistiskas, liecina Eurostat dati⁶ - trešajā un ceturtajā ceturksnī tās pārsniedza ilgtermiņa vidējo rādītāju. Tas nesaskan ar uzņēmēju nodarbinātības gaidām. Uzņēmēju nodarbinātības gaidas 2021. gada gaitā bija svārstīgas un atšķirīgas pa nozarēm. Rūpniecībā, sākot ar otro ceturksni un līdz gada beigām, nodarbinātības gaidas bija augstākas par ilgtermiņa vidējo. Arī būvniecības nozare gadu noslēdza ar pārliecību par turpmāku pieprasījumu pēc darbaspēka. Pretēja situācija veidojās pakalpojumu nozarē, kur nodarbinātības gaidas, sākot ar otro ceturksni, bija zemākas par ilgtermiņa vidējo rādītāju līdz gada beigām. Savukārt mazumtirdzniecībā situācija bija mainīga un tieši korelēja ar Covid uzliesmojuma vilņiem. Gadam noslēdzoties, nodarbinātības gaidas mazumtirdzniecībā bija zemākas par ilgtermiņa vidējo.

2.4. Inflācijas attīstība

Saskaņā ar CSP datiem, gada inflācija 2021. gadā sasniedza 3,3%, pie tam 2021. gads sākās ar 0,1% deflāciju pirmajā ceturksnī, bet noslēdzās ar 7,1% inflāciju ceturtajā ceturksnī⁷. 2021. gada decembrī, salīdzinot ar 2020. gada decembri, vidējais patēriņa cenu līmenis palielinājās par 7,9 procentiem, kas bija straujākais cenu kāpums kopš 2009. gada marta. Lielāko ietekmi uz patēriņa cenu pieaugumu atstāja enerģijas cenu kāpums, ko izraisīja gan ekonomiskie, gan arī politiskie faktori, tam savukārt sekoja pārtikas cenu kāpums. 2021. gada laikā cenas kāpa gan precēm (+3,6%), gan pakalpojumiem (+2,1%).

Eiropas centrālā banka savā analizē norāda, ka inflācija atspoguļo trīs būtiskāko faktoru kombināciju. Pirmkārt, enerģijas cenas, īpaši naftas, gāzes un elektroenerģijas cenas, ir strauji pieaugušas. Septembrī energoresursu inflācija veidoja aptuveni pusi no kopējās inflācijas. Otrkārt, cenas auga arī tāpēc, ka ar ekonomikas atkopšanos saistītā pieprasījuma atjaunošanās apsteidz piedāvājumu. Šī dinamika ir redzama gan pakalpojumu cenās, gan arī preču cenās, kuras visvairāk ietekmē piegādes deficīts. ES līmenī inflācijas līmeni kāpinājuši arī bāzes efekti, kas saistīti ar PVN samazināšanas pasākumu noslēgumu Vācijā. Paredzams, ka visu trīs faktoru ietekme 2022. gada laikā mazināsies vai tiks izslēgta no gada inflācijas aprēķina. Uz tirgus rādītājiem un apsekojumiem balstītie ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji ir pietuvojušies 2%. Šie faktori veicinās pamatinflāciju un inflācijas atgriešanos pie ECB mērķa 2% vidējā termiņā⁸.

Papildus tam arī Latvijas Finanšu ministrija norāda uz šādiem inflācijas dzinējspēkiem: elektroenerģijas cena Latvijā bija par 32,7% augstāka nekā iepriekšējā gada decembrī, bet siltumenerģijas – par 21,9%. Savukārt gāze un degviela sadārdzinājās attiecīgi par 40,4%

⁶ Business and consumer survey results for December 2021 – Statistical Annex: [bcs_2021_12_statistical_annex_en.pdf \(europa.eu\)](#)

⁷ CSP: Patēriņa cenu pārmaiņas: [Patēriņa cenu pārmaiņas | Oficiālās statistikas portāls](#)

⁸ ECB Economic Bulletin Issue 7, 2021 [Economic Bulletin Issue 7, 2021 \(europa.eu\)](#)

un 30,3%. Augstākminēto četru preču devums kopējā inflācijā pērnā gada decembrī veidoja 4,1 %punktus, tādējādi, izskaidrojot pusi no novērotās inflācijas⁹.

Faktori, kas liecina par inflācijas pieaugumu arī turpmākos mēnešos ir uzņēmēju gaidas par pārdošanas cenu pieaugumu, ražotāju un pakalpojumu cenu kāpums, biržas nākotnes līgumu cenas enerģijas avotiem (elektrība, gāze, jēlnafta), kā arī pašlaik novērojamais saspīlējums enerģijas avotu tirdzniecībā. Pārdošanas un patēriņa cenu gaidas gan piedāvājuma, gan patērētāju pusē saskan - visa 2021. gada gaitā tās ir tikai kāpušas, kas liecina arī par turpmāku inflācijas attīstību. Visizteiktāk gaidāmās pārdošanas cenas pārsniedz ilgtermiņa vidējo līmeni būvniecības nozarē, tai seko mazumtirdzniecība, pakalpojumu nozares un rūpniecība. Arī pārtērētāju pusē noskaņojums par gaidāmo cenu kāpumu ievērojami pārsniedz vidējo ilgtermiņa rādītāju.

Ražotāju cenu pieaugums Latvijā pārsniedz ES un Eirozonas rādītājus pat 7 %punktiem, savukārt pakalpojumu ražotāju cenu pieaugums atpaliek no ES rādītājiem par 1,4 %punktiem.

Enerģijas cenu pieaugums ir aktuāls visā Eiropā, tomēr tieši Baltijas valstīs tas izraisījis visstraujāko patēriņa cenu pieaugumu. Saskaņā ar Eurostat datiem¹⁰, decembrī Igaunijā inflācija sasniedza 12%, Lietuvā 10,7, bet Latvijā 7,7%. Igaunijā 2021. gadā vislielāko ietekmi uz patēriņa cenu indeksu atstāja ar mājokli un transportu saistītais cenu kāpums, kas kopā veidoja vairāk nekā divas trešdaļas no kopējā pieauguma. Salīdzinot ar 2020. gadu, elektrība mājāsaimniecībām bija par 44,5% un gāze par 27,5% dārgāka. Benzīns bija par 14,1%, dīzeļdegviela - 12,8%, bet transportlīdzekļu iegāde - par 8,4% dārgāki. No pārtikas produktiem lielākais cenu kāpums fiksēts kartupeļiem (23,5%) un svaigiem dārzeņiem (12,7%).¹¹

Inflācijas kāpums ietekmēs patērētāju pirktspēju zemu ienākumu mājāsaimniecībās, un samazinās uzkrājumu vērtību mājāsaimniecībās ar augstākiem ienākumiem. Lai gan pandēmijas laikā mājāsaimniecību uzkrājumu apjoms ievērojami pieauga, pašlaik esošā situācija var stimulēt "atbrīvoties" no finansiāliem uzkrājumiem un investēt tos, piemēram, nekustamā īpašumā. Par šāda procesa esamību liecina straujš mājokļu cenu indeksa kāpums, kas kombinācijā ar labvēlīgāku hipotekārās kreditēšanas politiku sāk uzkarsēt arī nekustamo īpašumu tirgu.

No fiskālā viedokļa augstāka inflācija nozīmē arī augstākus budžeta ieņēmumus, primāri pateicoties iekasēto nodokļu apjoma pieaugumam. Nominālā IKP kāpums uzlabos parāda attiecību pret IKP. Tomēr vienlaikus tas nenozīmēs iespēju kāpināt valsts izdevumus, jo to sāks ietekmēt deflatora efekti.

Vidējā un ilgākā termiņā inflācijas kāpums izraisīs procentu likmes pieaugumu, jo centrālās bankas agri vai vēlū sāks piekopt ierobežojošu monetāro politiku. Var sadārdzināties valsts parāda apkalpošana, kas savukārt ierobežos parāda mazināšanas iespējas.

No nodarbināto iedzīvotāju puses, darba resursu deficīta apstākļos pieaugs spiediens kāpināt algas. Savukārt uzņēmējiem, kas darbojas nozarēs ar augstu enerģijas patēriņu (stikla šķiedras ražošana, būvmateriālu (cementa) ražošana, pārtikas produktu ražošana u.c.), tas izraisīs ražošanas izmaksu kāpumu un mazinās konkurētspēju.

Pieaugot sociālai nevienlīdzībai un nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaitam, nenovēršami pieaugs spiediens uz sociālo budžetu. Saskaņā ar CSP datiem, jau 2020. gadā 26,2 % jeb 490 tūkstoši iedzīvotāju bija pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam,

⁹ FM: Augstās energoresursu un pārtikas cenas ietekmēja pērnā gada decembra straujo cenu kāpumu

FM: Augstās energoresursu un pārtikas cenas ietekmēja pērnā gada decembra straujo cenu kāpumu | Finanšu ministrija

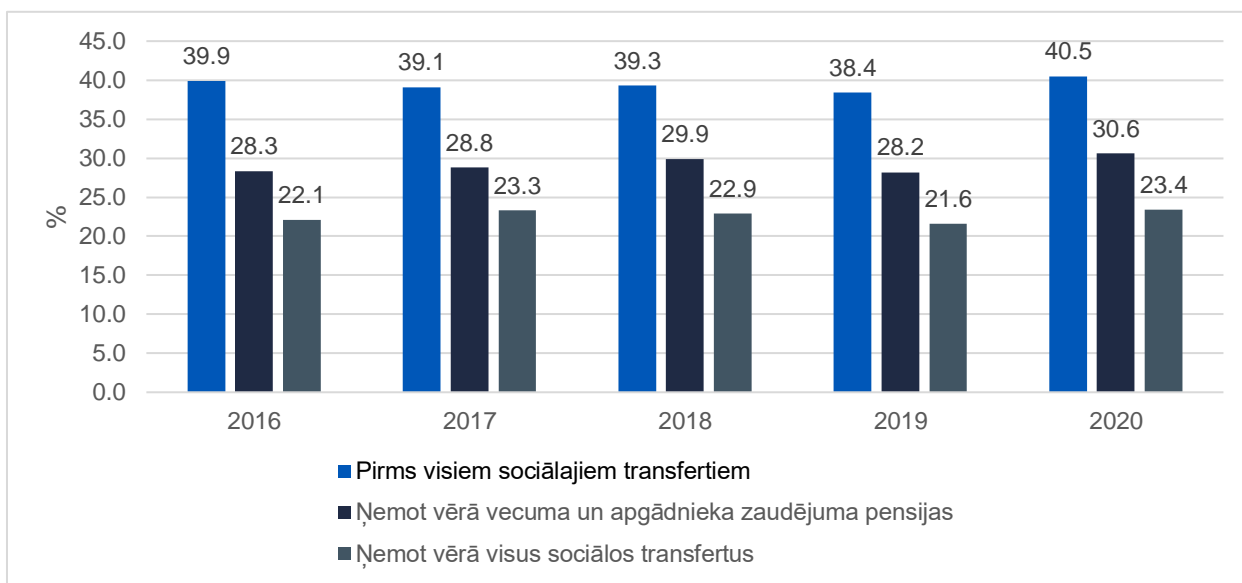
¹⁰ Eurostat Flash estimate - December 2021 49039c42-31ea-3513-8307-eece31d6b25a (europa.eu)

¹¹ Higher fuel prices had the biggest impact on the consumer price index in 2021 Higher fuel prices had the biggest impact on the consumer price index in 2021 | Statistikaamet

kas ir par 1,1 %punktu jeb 16 tūkstošiem iedzīvotāju vairāk nekā 2019. gadā, kas ir piektais augstākais rādītājs ES. Dati par 2021. gadu vēl nav publicēti, taču, var pieņemt, ka 2020. gada tendences būs pastiprinājušās, jo Covid-19 ietekme turpinājās un tai pievienojās patēriņa cenu kāpums, t.sk., mājokļa uzturēšanas izmaksas.

CSP apkopotais nabadzības riska indekss pirms sociālo transfertu saņemšanas (%) liecina, ka nepastāvēt sociālajiem transfertiem, nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars būtu par 17,1 %punktu lielāks par esošo (23,4%). 2019. gadā šī starpība bija 16,8 %punkti¹². Skat. 2.2. attēlu.

2.2. attēls Nabadzības riska indekss pirms sociālo transfertu saņemšanas (%)

Avots: CSP [NNR080]

2.5. Valsts parāda attīstība

Sākoties Covid-19 krīzei, kopš 2020. gada otrā ceturkšņa, salīdzinot ar 2019. gada otro ceturto ceturksni, notika straujš vispārējās valdības parāda pieaugums, apmēram 15%. Vienlaikus pieauga arī ārpusbilances saistības, sakarā ar garantijas līdzekļu akumulēšanu *Altum* programmām Covid-19 krīzes pārvarēšanai, tomēr šie līdzekļi netiek ietverti ne valsts ne vispārējās valdības parāda datos. Arī 2021. gadā vispārējās valdības parāds turpināja pieaugt, bet pieauguma temps bija lēnāks: ja skata 2021. gada otrā un trešā ceturkšņa datus par vispārējās valdības parādu, klāt pieliekot arī VK publicētos novembra datus par valsts parādu, pieaugums vidēji bija 8%. Jāņem vērā, ka šis pieaugums turpinājās no augstākas bāzes, turklāt Covid-19 situācija periodiski pasliktinās, kas liek domāt par līdzekļu nepieciešamību atbalsta pasākumiem.

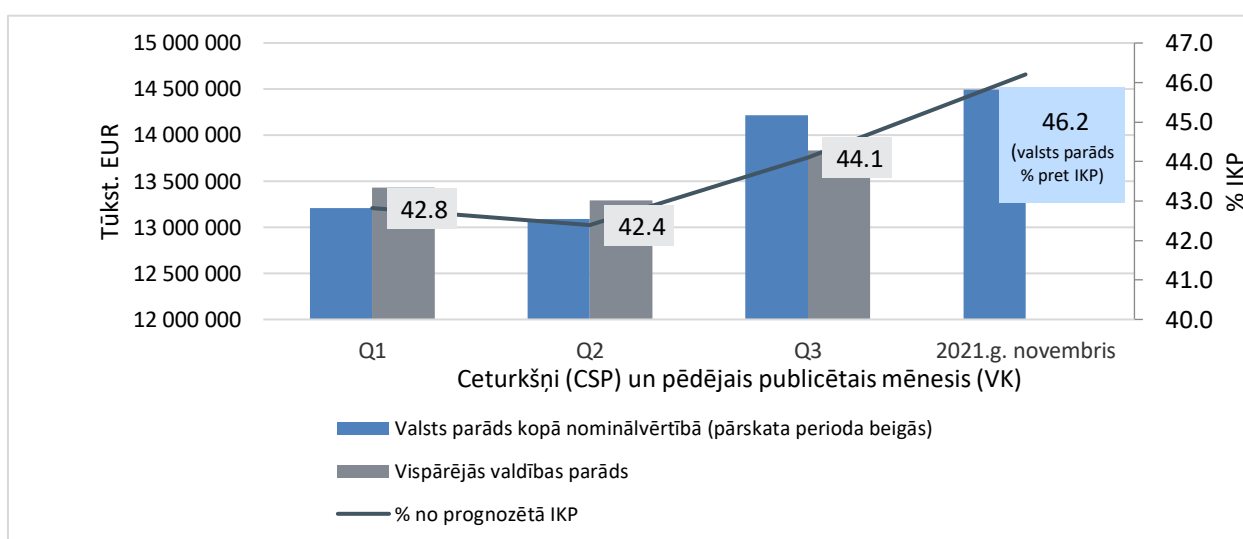
2021. gadam prognozētais parāda apjoms bija 48,8% pret IKP¹³. Pēc pašlaik pieejamiem datiem var spriest, ka vispārējās valdības parāds 2021. gada 3. ceturkšņa beigās sasniedza 13,831 mljrd. eiro, jeb 44,1% pret prognozēto IKP. Pēdējie operatīvie dati par valsts parādu, kas ir būtiskākā vispārējās valdības parāda daļa, ir pieejami VK par novembri. Saskaņā ar šiem datiem, valsts parāds sasniedza jau 14,492 mljrd. eiro jeb 46,2% pret prognozēto IKP (skat. 2.3. attēlu).

¹² NABADZĪBAS RISKS UN SOCIĀLĀ ATSTUMTĪBA LATVIJĀ. 2021. gada EU-SILC apsekojuma rezultāti (stat.gov.lv)

¹³ Latvijas vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2022. gadam pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/media/8874/download>, skatīts 20/01/2022

Pašlaik vēl nav pieejami dati par 2021. gada vispārējās valdības parāda apmēru (tiks publicēti 21.04.2022), tomēr jau 2021. gadā analizējot 2020. gada parāda attīstību, EK savā Parāda ilgtspējas ziņojumā¹⁴ par Latviju, norādīja uz īstermiņa parāda ilgtspējas riskiem. Vidēja termiņa riski bija vērtēti kā zemi attiecībā uz 2020. gadu, tomēr Latvijas fiskālā ievainojamība ir saistāma ar vēsturiski straujām parāda apjoma svārstībām, pirmo reizi globālās finanšu krīzes laikā, otro reizi Covid-19 krīzē. Pašlaik jau 2022. gada sākumā, zinot ka parāda apjoms turpināja palielināties, var piejaut, ka situācija ir vēl pasliktinājusies. Prognozētais vispārējās valdības parāda pieaugums 2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu, ir 2,9 %punkti, paredzams, ka 2022. gadā parāds var sasniegt 51,7% pret IKP.

2.3. attēls Vispārējās valstības un Valsts parāds

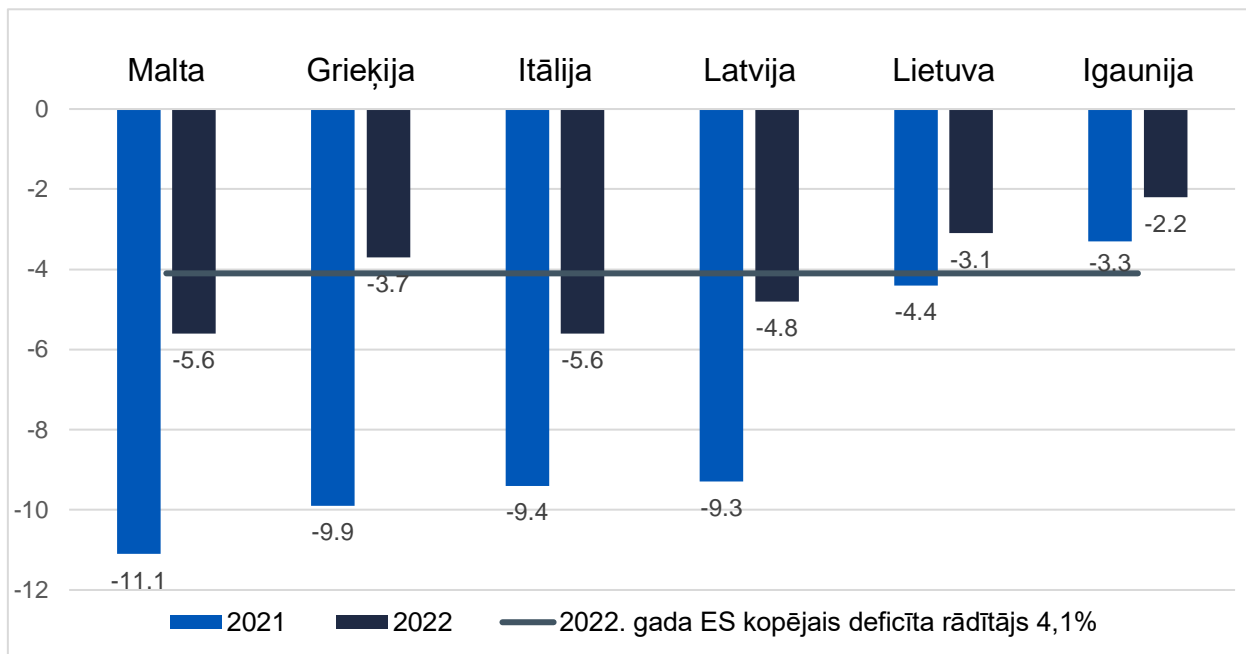
Avots: VK, CSP, FM un FDP aprēķini

Jāatzīmē, ka inflācijas iespaidā parāda attiecība pret nominālo IKP, var uzlaboties. Tomēr nevar izslēgt parāda apkalpošanas izmaksu pieaugumu saistībā ar iespējamām ECB likmes izmaiņām. Pašlaik Latvijas iespējas aizņemties finanšu tirgos par zemām procentu likmēm ir labas, lielākās pasaules kredītreitinga aģentūras Latvijas kredītreitingu vērtē kā augstu (Moody's (A 3), Fitch Ratings (A-) un S&P (A+), Japānas reitingu aģentūra R&I (A), nākotnes novērtējums ir stabils¹⁵. Var piejaut, ka lielākais risks Latvijas kredītreitingam var būt saistīts ar deficīta apjomu 2022. gadam, kā arī ar Inflācijas pieaugumu, kas ir augstāks par ES vidējo visām Baltijas valstīm. Abi riski, spriežot pēc publiski pieejamās informācijas, ir maz iespējami tuvākajā laikā, publiskā telpā šādi scenāriji netiek apspriesti.

Budžeta deficīta ietekme valsts parāda pieaugumā ir nozīmīga, it īpaši ņemot vērā valsts atbalsta programmu apjomu Covid-19 krīzē. VK konsolidētā kopbudžeta izpildes datus par novembri redzams, ka budžeta deficīts 11 mēnešos sasniedzis 1,075 mljrd.¹⁶ eiro, kas ir apmēram par 500 miljoniem vairāk, nekā 2020. gadā šādā pašā periodā. Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2021. gada 11 mēnešos, salīdzinot ar 2020.gadu, palielinājās par 1,2 miljardiem eiro jeb 12% un veido 11,5 miljardus eiro, bet izdevumi pieauguši straujāk - par 1,7 miljardiem eiro jeb 16% - un sasniedza 12,5 miljardus eiro¹⁷.

¹⁴ EC Debt sustainability report (2021) Institutional Paper 143 [Debt Sustainability Monitor 2020 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/dbt-sustainability-report-2021)
¹⁵ Valsts Kase Kredītreitings: [Kredītreitings | Kredītreitings | Valsts kase](https://www.kase.gov.lv/) atjaunots 21.12.2021
¹⁶ Valsts Kase, Konsolidētā valsts budžeta izpilde Mēneša pārskats ([kase.gov.lv](https://www.kase.gov.lv/))
¹⁷ Valsts budžetā izveidojies miljarda eiro liels deficīts / [Raksts \(ism.lv\)](https://www.ism.lv/)

2.4. Vispārējās valdības budžeta deficīta prognožu salīdzinājums pa valstīm

Avots: Eiropas Komisija (Draft budgetary plans¹⁸)

2021. gadā Latvijas plānotais budžeta deficīts bija augstākais starp Baltijas valstīm, tas par 4,9 %punktiem pārsniedza Lietuvas plānoto deficītu un par 6 %punktiem pārsniedza Igaunijas plānoto deficītu.

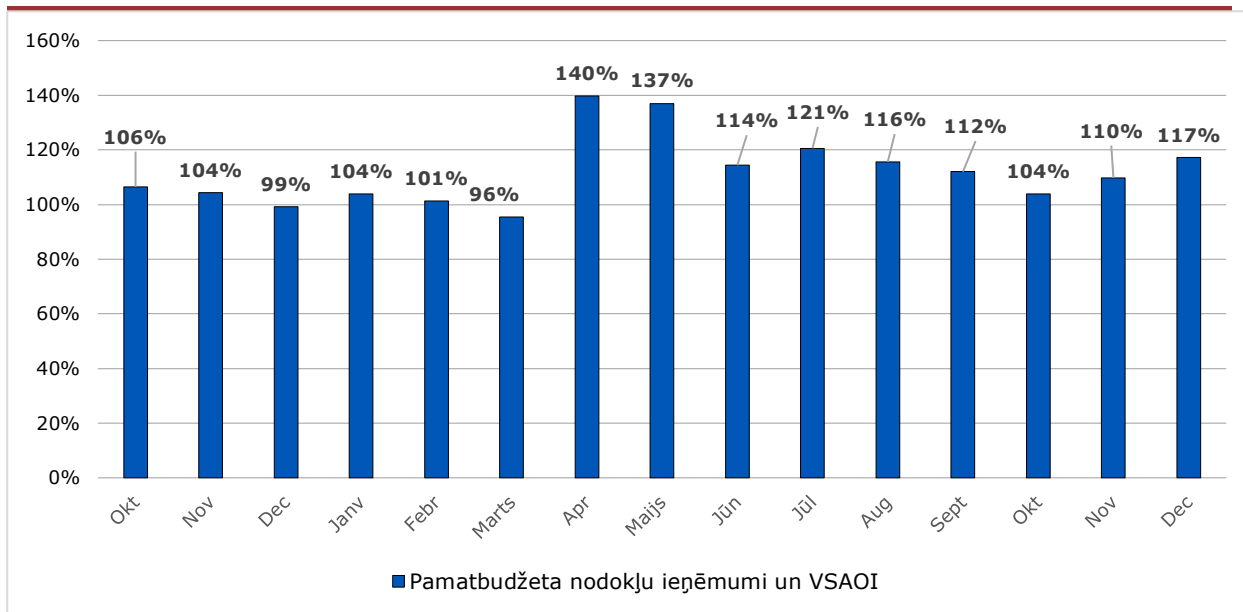
Arī 2022. gadā Latvijā plānots ievērojams budžeta deficīts (4,8% pret IKP), kas ir viens no augstākajiem ES un pārsniedz ES vidējo plānoto deficīta apjomu, arī salīdzinot ar Lietuvu un Igauniju, attiecīgi par 1,7 un 2,6 %punktiem, skat. 2.4. attēlu. Šādos apstākļos ir jābūt uzmanīgiem papildus palielinot izdevumus, izmantojot budžeta programmu LNG, tas var darboties gan kā papildus stimuls inflācijas kāpumam, gan kā negatīvs signāls valsts kredītreitinga kontekstā.

3. Budžetu bilances un nodokļu ieņēmumi

Nodokļu iekasēšana 2021. gada beigās uzlabojās, salīdzinot pret iepriekšējo gadu, tomēr, kāpums daļēji notika arī inflācijas palielināšanas dēļ. Tāpēc pagaidām pēdējo mēnešu rezultātus par augsti pozitīviem nosaukt nevar. Lai arī novembra sākumā bija spēkā salīdzinoši stingri ierobežojumi, iekasēto nodokļu daudzums pieauga. Kopā ar ierobežojumiem tika izsludināti arī atbalsta pasākumi uzņēmējiem un iedzīvotājiem, kurus valdība joprojām izmaksā. Ņemot vērā, ka plānotā atbalsta izmaksas turpināsies arī janvārī, ir iespējams, ka 2022. gada sākumā būs atkal vērojams salīdzinoši liels nodokļu iekasēšanas pieaugums. Aktuālā nodokļu iekasēšanas dinamika ir parādīta attēlā 3.1.

¹⁸Statistical annex to the opinions on the draft budgetary plans: [swd_2021_915_1_en_autre_document_travail_service_part1_v1_0.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/swd_2021_915_1_en_autre_document_travail_service_part1_v1_0.pdf)

3.1. attēls. Valsts pamatbudžeta nodokļu un VSAOI ieņēmumu kopējā dinamika pēdējos 15 mēnešos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu (%)

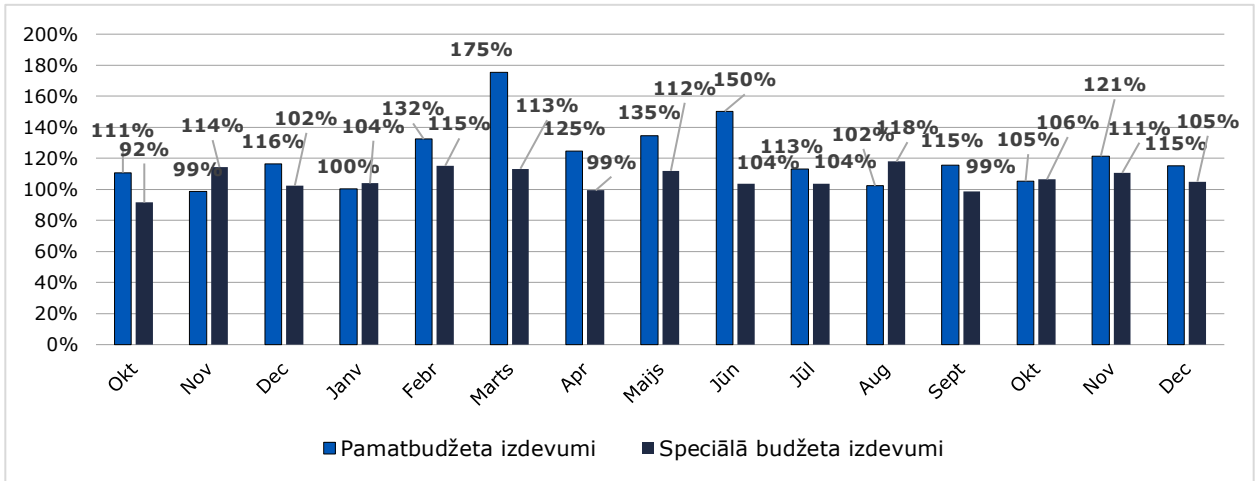

Avots: Valsts kases operatīvie dati

2021. gada decembrī, salīdzinot pret 2020. gada attiecīgo mēnesi, iekasētais nodokļu daudzums pieauga par 17%. Kopumā, kopš 2021. gada aprīļa, ir vērojama strauja ekonomiskā izaugsme un nodokļu iekasēšanas rezultātu uzlabojums, izņemot oktobri, kad iekasēto nodokļu daudzums pieauga tikai par 4%. Lai arī pašlaik izplatās Covid-19 jaunā variācija, omikrons, un pasaulē saslimstības līmenis pieaug, šī variācija ir mazāk bīstama veselībai un pārslimošana notiek vieglā formā. Tāpēc ir liela varbūtība, ka vīrusa ietekme uz ekonomiku ar laiku mazināsies un gadījumā, ja pastāvēs kādi turpmākie ierobežojumi, tie nebūs tik stingri. Līdz ar to negatīvā vīrusa ietekme uz nodokļu iekasēšanu arī kļūs vājāka.

Turpmāk Padome atsāks publicēt nodokļu ieņēmumu analīzi pa veidiem, jo datu vākšanas metodoloģija 2022. un 2021. gadā būs vienāda. No 2021. gada 1. janvāra VID pārgāja uz vienoto nodokļu kontu un datus parādījās nesadalīto nodokļu summa. Tāpēc iekasēto nodokļu salīdzinājums par 2021. un 2020. gadu nebija reprezentatīvs un FDP to npublicēja.

3.2. attēls. Valsts pamatbudžeta un speciālā budžeta izdevumu dinamika pēdējos 15 mēnešos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu (%)

Avots: Valsts kases operatīvie dati

Valsts budžeta izdevumu dinamika pēdējā laikā ir salīdzinoši stabila. Attēlā 3.2 var redzēt, ka pamatbudžeta izdevumi novembrī un decembrī pieauga par 21% un 15% attiecīgi, salīdzinot pret iepriekšējā gada attiecīgajiem mēnešiem. Tajā pašā laikā speciālā budžeta izdevumu pieaugums bija 11% novembrī un 5% decembrī, salīdzinot pret 2020. gada novembri un decembri. Pēc Valsts kases operatīvajiem datiem, no 1. līdz 16. janvārim, pamatbudžeta izdevumi, salīdzinājumā pret 2021. gada attiecīgo periodu, pieauga par 43,3%. Speciālā budžeta izdevumu pieaugums attiecīgajā periodā bija 9,1%. Salīdzinot 2022. un 2021. gada konsolidētās budžeta bilances par šo periodu, 2022. gada deficīts palielinājās par 105,1 miljoniem eiro.

2022. gadā notiks arī dažas izmaiņas nodokļu režīmā, kuru apkopojums ir pieejams Finanšu Ministrijas mājaslapā¹⁹. No IIN tiek atbrīvoti darba devēju izdevumi, saistīti ar ārstniecību un attālinātā darba procesu. Turklāt, no attiecīgā nodokļa tiek atbrīvoti arī daži atbalsta vai līdzfinansējuma līdzekļi, kas ir saistīti ar vides politiku. Izmaiņas skars arī IIN aprēķinātu summu no nekustamā īpašuma. Turpināsies arī pārejas periods autoratlīdzības saņēmējiem. Akcīzes nodoklis tiks palielināts cigaretēm un cigarellām, kā arī karsējamai tabakai, elektroniskajās ierīcēs izmantojamiem šķidrumiem un tabakas aizstājējproduktiem. Tiks samazinātas akcīzes nodokļa likmes vīnam, raudzētiem dzērieniem un starpproduktiem.

4. Tautsaimniecības atbalsta pasākumu analīze no fiskālā viedokļa

Kopš pēdējā monitoringa ziņojuma turpina darboties uzņēmēju un darbinieku atbalsta mehānismi. Decembra beigās VID sāka izmaksāt dīkstāves pabalstus un grantus apgrozāmajiem līdzekļiem. 2022. gada sākumā valdība pieņēma lēmumu pagarināt atbalsta periodu uzņēmējiem līdz februāra beigām²⁰, kā arī paplašināja potenciālo saņēmēju loku. Šobrīd atbalstu var saņemt uzņēmēji, kuru darbība ir saistīta ar mākslu un kultūru, bāru darbību un izklaidi un atpūti, ja šo uzņēmumu apgrozījums ir samazinājies vairāk par 30%, salīdzinot pret iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi, vai par 20%, salīdzinot pret jūlija-septembra vidējo. Lai neatbalstītu "zombiju" uzņēmumus, apgrozījumam par jebkuriem 3 mēnešiem

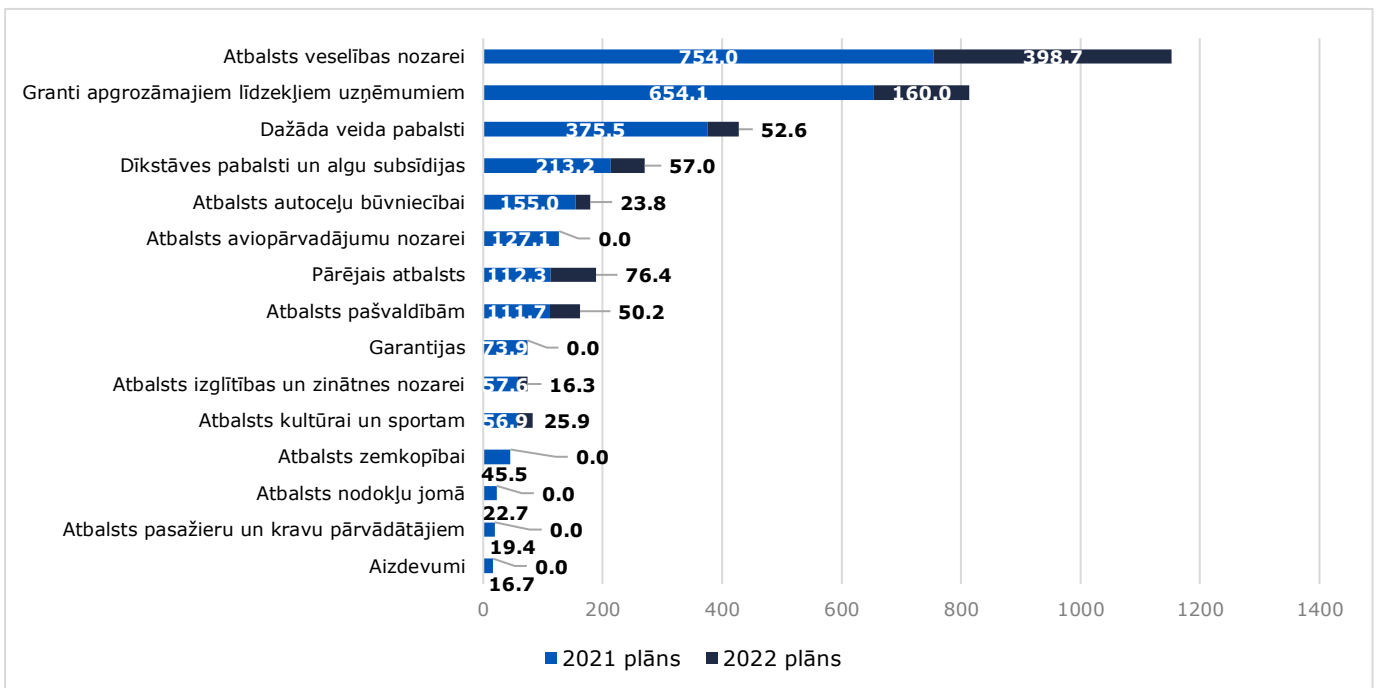
¹⁹ Izmaiņas nodokļu jomā. Pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/izmaiņas-nodokļu-joma-sakot-ar-2022gadu>, skatīts 10.01.2021

²⁰ Par atbalstu uzņēmējiem. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/pilniba-ierobezoto-nozaru-komersantiem-apgrozamo-lidzkleku-grants-un-algu-subsidija-bus-pieejama-lidz-arkartejas-situacijas-beigam>, skatīts 11.01.2022

2021. gadā ir jāpārsniedz attiecīgo mēnešu apgrozījums 2019. gadā par 10%. Pēc MK informācijas, līdz 9. janvārim tika izmaksāti 21,1 milj. eiro no pieprasītiem 84,8 milj. eiro. Līdz martam turpinās saņemt atbalstu arī cilvēki virs 60 gadiem, kuri pilnībā izgāja vakcinācijas kursu.

Ņemot vērā to, ka saslimstības līmenis pieaug jaunās Covid variācijas dēļ, ir varbūtība, ka jauno atbalsta pasākumu pieņemšana būs nepieciešama, kas negatīvi ietekmēs budžetu 2022. gadā. Lai arī formāli ES likums joprojām atļauj palielināt parādu virs noteiktiem griestiem, Padome uzsver, ka Latvijai jau ir viens no lielākajiem plānotajiem deficītiem 2022. gadā starp Eiropas valstīm, kā arī viens no lielākajiem inflācijas rādītājiem uz 2022. gada sākumu.

4.1. attēls. Atbalsta pasākumi, kas ietekmē budžetu 2021. un 2022. gadā (milj. eiro)

Avots: Finanšu ministrijas dati un FDP aprēķini

Pēc apkopotās informācijas, FDP ir sagrupējusi lielākos atbalsta pasākumus, kas ietekmē valdības budžetu. Plānotie atbalsta pasākumi 2021. gadam bija apstiprināti valdībā, tomēr faktiskie dati par tiem vēl nav pilnībā pieejami. Plānotie pasākumi 2022. gadam ir konceptuāli apstiprināti valdībā un ietver arī augstās gatavības projektus. Kā var redzēt no attēla 4.1., lielākā atbalsta pasākumu daļa 2021. gadā attiecas uz veselības aprūpes nozari (754,0 milj. eiro) un grantiem apgrozāmajiem līdzekļiem (654,1 milj. eiro). Ievērojamu finansējumu saņēma arī iedzīvotāji dīkstāves pabalstu un algu subsīdiju formā (213,2 milj. eiro), kā arī citu dažādu pabalstu formā (375 milj. eiro). Ir jāatzīmē, ka šeit ir minēti tikai tie pabalsti, kas tieši ietekmē VVBB – kopējais sniegtais atbalsts tautsaimniecībai ir vēl lielāks. Tiek plānots, ka 2022. gadā lielāko atbalsta daļu arī saņems veselības aprūpes nozare (398,7 milj. eiro), kā arī uzņēmēji (160,0 milj. eiro).

Tabulā 4.1 ir pieejama informācija par tiešiem atbalsta pasākumiem, kas uz šo brīdi jau ir izmaksāti, kā arī sīkāka informācija par dažādām atbalsta grupām. Var redzēt, ka plānotā atbalsta summa 2022. gadam jau pašā gada sākumā ir tikai par 100 miljoniem mazāka par

izmaksāto atbalstu 2020. gadā. Ja turpmāk 2022. gadā atbalsts tiks palielināts, tas rādīs vēl lielāku spiedienu uz inflāciju un cenām, kas jau tagad rāda bažas sabiedrībā.

4.1. tabula. Atbalsta pasākumi ar prognozēto un faktisko ietekmi uz budžetu 2020., 2021. un 2022. gadā (milj. eiro)

Pasākuma veids	2020 faktiskais atbalsts	2021 plānotais atbalsts	2022 plānotais atbalsts	2021 faktiskais atbalsts
Atbalsts iedzīvotājiem un darbaspēkam	129,6	588,7	109,6	533,5
Dīkstāves pabalsti un algu subsīdijas	107,8	213,2	57,0	168,6
Cita veida pabalsti - bezdarbnieka, ģimenēm, bērniem u. tml.	21,8	375,5	52,6	364,9
Atbalsts uzņēmējiem	266,9	967,9	183,8	687,5
Atbalsts saistībā ar nodokļu maksājumu termiņiem	125,1	22,7	0,0	18,8
ALTUM aizdevumi apgrozāmiem līdzekļiem	13,1	16,7	0,0	1,9
ALTUM garantijas un ieguldījumi	18,5	73,9	0,0	3,1
Granti apgrozāmiem līdzekļiem	0,1	654,1	160,0	513,1
Atbalsts autoceļu nozarei	72,5	155,0	23,8	126,5
Atbalsts lauksaimniecības un pārtikas ražošanas nozares uzņēmumiem	37,5	45,5	0,0	24,1
Atbalsts valsts un AS sektoram	562,4	1239,0	567,5	903,0
Atbalsts aviopārvadājumu nozarei	260,5	127,1	0,0	82,0
Atbalsts sabiedriskā transporta jomai	75,4	19,4	0,0	19,4
Atbalsts veselības aprūpes nozarei	123,6	754,0	398,7	568,4
Atbalsts kultūras nozarei un sportam	21,1	56,9	25,9	33,1
Atbalsts pašvaldību investīcijām	50,1	111,7	50,2	83,7
Atbalsts izglītības nozarei	22,1	57,6	16,3	44,9
Pārējie, ieskaitot privātos un sabiedrisko medijus	9,6	112,3	76,4	71,5
Kopā	958,9	2795,7	861,0	2124,0
No IKP (2020. g. 29334 milj. eiro, 2021. g. 31364 milj. eiro)	3,27%	8,91%	2,53%	6,77%

Avots: Finanšu ministrijas dati un FDP aprēķini

Sniegtais atbalsts veselības aprūpes nozarei 2021. gadā un plānotais atbalsts 2022. gadā daudzkārt pārsniedz 2020. gadā sniegto atbalstu. Ņemot vērā 2021. gada augstākus saslimstības rādītājus un nepieciešamību ātri reaģēt uz Covid-19 izplatību, novērtēt līdzekļu izlietojuma efektivitāti viennozīmīgi nevar. Padome atzīmē, ka Veselības ministrija publicē līdzekļu izlietojumu pa pasākumiem²¹, bet vēl detalizētāka informācija nav publiski pieejama.

Lielākā daļa atbalsta pasākumu tiek finansēta no programmas 02.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem". 2021.gada budžetā šajā resorā bija 26,7 milj. eiro, pēc tam šis apjoms, 1.-3. ceturkšņa ietvaros, tika pakāpeniski palielināts par 1900 miljoniem eiro²². 2021. gada 4. ceturksnī LNG apjoms tika palielināts vēl par 150²³ miljoniem eiro. Kopējā LNG summa 2021. gadā bija 2076,7 miljoni eiro. Saskaņā ar budžeta likumu 2022. gadam, LNG līdzekļu summa atbilstošā resorā bija 82,6 miljoni eiro²⁴, kamēr valdība to palielināja vēl par 300 miljoniem eiro²⁵, kas pilnībā tiek finansēts caur valsts parāda palielināšanu. Šobrīd koalīcijas partijas ir vienojušās par jauniem atbalsta mehānismiem, kas kompensētu enerģijas

²¹ VM līdzekļu izlietojums. Pieejams: <https://www.vm.gov.lv/lv/pieskirto-valsts-budzeta-lidzeklu-sadalijums-un-izlietojums-covid-19-laika>, skatīts 10.01.2022

²² LNG pārskats. Pieejams: <https://www.fdp.gov.lv/lv/publikacijas-un-parskati/monitorings/LNG-parskati> skatīts 10.01.2022

²³ Par LNG apropriācijas palielināšanu. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/328428-par-apropriācijas-palielināšanu-budzeta-resora-74-gadskarteja-valsts-budzeta-izpildes-procesa-pardalamais-finansejums>, skatīts 06.01.2022

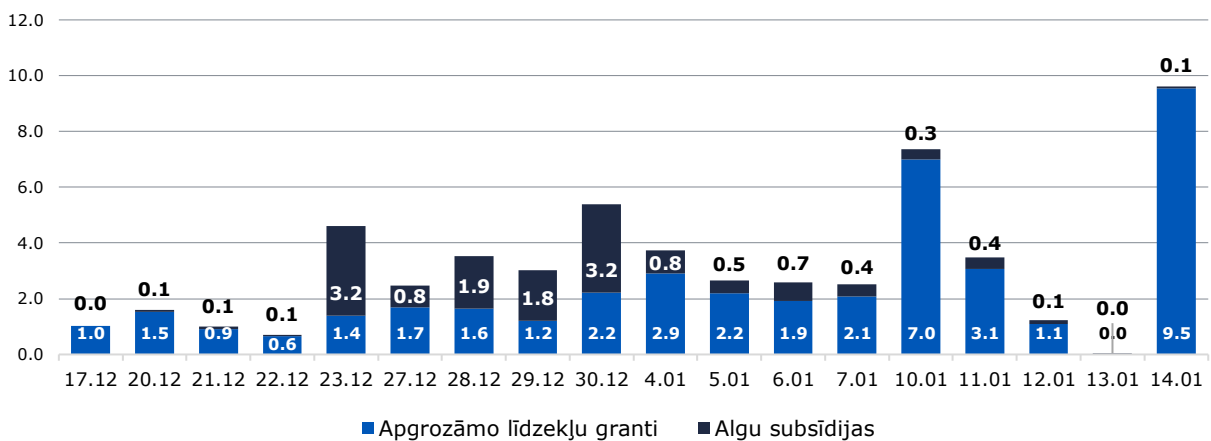
²⁴ Budžeta likums 2022. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/328114-par-valsts-budzetu-2022-gadam>, skatīts 06.01.2022

²⁵ Par LNG apropriācijas palielināšanu. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/structuralizer/data/nodes/19a886ea-b9ca-4a81-9424-20c419e61d72/preview>, skatīts 07.01.2022

cenu pieaugumu, 260 miljonu eiro apmērā. Tas radīs nepieciešamību vēl palielināt līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem apropriācijas palielināšanu. Padome uzsver, ka turpmākā ekonomikas stimulēšana caur valsts parādu palielinās inflāciju, tāpēc ir svarīgi izvārties no atbalsta pasākumiem, kas sildīs ekonomiku, bet nepalīdzēs vismazāk aizsargātām sabiedrības grupām.

Valdība gada beigās sāka izmaksāt novembrī apstiprināto atbalstu. Kā iepriekš, VID publicē statistiku par atbalsta izmaksām – informācija ir pieejama dienas griezumā un tiek norādīts kopā ar reģistrācijas numuru un nosaukumu, kāda summa tika piešķirta katram uzņēmumam. Publiski pieejami dati ir gan par atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, gan par algu subsīdiju. FDP apkopoja informāciju par minētajiem atbalsta mehānismiem, ko var redzēt attēlā 4.2, kas parāda atbalsta izmaksu dinamiku.

4.2. attēls. Pēdējo atbalsta pasākumu izmaksas dinamika pa dienām (milj. eiro)

Avots: VID dati²⁶ un FDP aprēķini

FDP uzskata, ka, ņemot vērā Omikron salīdzinoši "vieglo" raksturu un relatīvi samērīgos ierobežojumus ekonomiskai aktivitātei, valdībai arī turpmāk ir jāsniedz selektīvs atbalsts tikai tiem uzņēmumiem, kuru darbību ierobežo infekcija. Šobrīd augstās energoresursu cenas ir lielāks drauds ekonomikai un sociālai dzīvei, līdz ar to atbalsta fokusam ir jābūt mērķētam uz tām sabiedrības grupām, kas ir vismazāk sociāli aizsargātas un ievērojami cieš no energoresursu pieauguma. Selektīva palīdzība arī būtu nepieciešama uzņēmumiem ar lielu energoietilpību.

Padome uzsver, ka EK fiskālais regulējums, kas stāsies spēkā tikai 2023. gadā, paredz pakāpenisku atgriešanos pie parastā fiskālākā režīma. **Tāpēc Padome aicina valdību arī turpmāk būt fiskāli atbildīgai un pēc iespējas atteikties no ekonomikas turpmākās vispārējās stimulēšanas, bet fokusēties uz mazāk sociāli aizsargātām sabiedrības grupām, ņemot vērā potenciālo inflācijas pieaugumu un tā ietekmi.**

Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētāja

Inna Šteinbuka